

הלכות פסח סימן תמו

(כו) וטוב להתמיר (כו) אם הניד (יא) סולדת בו, ובלאו הכי לא מקרי פלי שני: ד יאם נתערב התמין (כח) קדם פסח *ונתבטל בששים, אינו חוזר (יג) וינין ונעור בפסח (כט) לאסור במשהו. (ל) וינין חולקים: הגה (לא) ונהגין פסקא קראשונה בכל תערובות (לב) *שהוא לח (יג) וינין *בלח (תרוםתהדשו סימן קד). (לג) ומיהו, בדרך יבש שנתערב או שיש לחש לתערובות, כגון פת שגפול ליין, (לד) אף-על-פי שנטלו משם

ו שם. וכי כתב הסוהר קדם שרשיי ובעל העשור ז פן נראה מוכרי וטבים כוח פקד ד ורוב סגוד קדם הסוהר מהגאונים והר"ר יצחק ורובו ודקם בשם הרשב"א

שערי תשובה

אם חממו כו'. וצין בשו"ת ניב ח"א סימן כה, בחשה שנקצאת כגורענוליד"ד הפעשים ששמן הדבש וסוס, יש להתמיר שאוסר במשהו. ואם הדבש אשר כגורענוליד"ד הרפח קדם פסח להציה השענה ויש לתלות שהחשה הקנה בהבש וזכר נתבטלה שם דתה מיררות בלא מים, יש לסמוך להקל אם נמצא בדבש שהוא ששני ספגו עוד חסום והחשה לא התבטלה, ע"ש: [ינין] ונעור. עב"ה"ט. וצין בתפארת צבי, בחשה שנתבטלה בתבטיל ע"פ ונצטון קדם הלכה וישא"ר פבוש מעל"צ בימי הפסח, החשה פולטת גם אח"כ ע"י הכבישה ויאסרת. ע"ש. וצין לקמן סימן תמו מיש בשם המקור"ש שמואל ככבוש ופסק נתבטלה, ע"ש: [ינין] בלח. וצין בנ"ב

באר היטב

אפיה, בטלה בששים אפלו לא הסידה אף שנתקרה קדם הפסח מטר לאכל המצה ויסיר החשה משם אף בקפסח, עטרת צננים משם הפ"ח: (יא) סולדת. משמע דבצונן אין לאסור, ולקמן סימן חסו סי"ב מביאר דאף בצונן יש לאסור, עין מ"א שמשלק בין שם לקאן. וצין ח"י. ואם נשפך מקלי שני על צונן שרי אם אינו דברגוש, עין י"ד סימן צד ס"ד, וע"י סימן חסו סי"ב: (יג) ונעור. ולי"ד לחשה דלעיל ס"ג דאם חממו בעוד החשה בחובה, דשאני דהם פנין דממשות החשה בעין שם, עב"ה"ט. קמ"ב פרי"ח: מצשה שנקצאת חלה א' של קצק בחוף הסל שריו נותקין המצות אפיוות ביציאתן כשל פנין שמה התערובות קדם פסח, ומטר לחמם המצות בפסח לכ"ע פין קליפה, ע"ש, וכ"כ בתשובת עבודת הברכה סימן עט: (יג) בלח. גיל

מן התנור והוריקו הסל ולא נודע באיזה מצות נגע הפצק, ופסקתי דחד בתרי דליכא אלא טעמא בעלמא, ומיהו כל המצות שרדע שנגעו בפצק צריכין

באר הגולה

חסו סעיף יג. ולענין עסה תמין שנתפלה לבאר. עין לקמן בסימן חסו סעיף יב במשנה ברורה דבור המתחיל אינו מה שכתבנו שם: * ונתבטל בששים. והוא הדין בשלא היו ששים אף שהיה נטון טעם לקטם, ויש לענין אולי דבזה לית פלגא דחוזר ונעור אף לודע הנמ"א בפסע"י, דר"ק לחמרא בעלמא שישל שם לדעה (561), עין שם. ודע, דמה שכתב החפ"ד ונתבטל בששים, נקט הצי"ר לענין דכר לח שכתבנו בששים, והוא הדין לענין יבש שנתערב, וכמו שהוכיח האל"ה רבה מהשוכות הרשב"א סימן חסה, ואפלו אם נתבטל רק חד בתרי, פן מוכח ממגן אברהם סעיף קטן יא והוא פשוט, וכן ה"ש חולקין דסביבא להו חוזר ונעור שן גם לענין יבש בששים, והינו אפלו נתבטל קדם פסח אחד באלף חוזר ונעור בפסח ואסור: * שיהא לח וכר'. לא הפסקתי מה שכתב הט"ו ע"פ רצאה לי דאם התערב לח בלח' א"ל, והרבה פוסקים חולקין על זה, כמו שכתבתי בסימן חג סעיף ג, עין שם במשנה ברורה (561): * בלח. עין בקמ"ט ט"ש שהוכיח דמה שכתב הרמ"א לח בלח' לאו דוקא ששנים היו לחים, אלא אם רק תמין היה לח, אפלו התר

משנה ברורה

ביונה נ"ב ע"י סימן סח דקלי שני אין מפליט ומבליע (566), (ט) מקל מקום לענין פסח יש לחש לדעת המחמירים שם (57) דסביבא להו דקלי שני מפליט ומבליע: (כו) וטוב לתחמיר וכו' (58). ואם החשה (כ) אינה בקוצה רק ונתקרה, ויש הפסד מרבה ומניעת שמחת יום טוב, יש לסמוך להקל (59): (כז) אם הניד סולדת בו, ואף דסימן חסו סעיף יב (כח) משמע מרמ"א דאוסר הפשוט שנתערב אף בצונן לשנמצא שם חשה, תרין המגן אברהם, דהתם מירי פבוש דאיח בה פילי"ט, ונאסר גם הפשוט על-ידי המים שנקנס בחוף הפילי"ט (42), וכאן מירי בדפן שלם, שאז אין הפשוט נאסר אלא ממים חמין, ותמין לא מקרי רק קשה"ד סולדת בו, אבל המים פצצמן אסורין על-ידי החשה. והסג"ר ישע חולק עליו ודעתו דמפשיט דברי רמ"א ק"א משמע דצונן אינו בולע גלל, אלא העקר דהקא אגרי ברמ"א מצד ההלכה, דטוב להתמיר לחש לדעת המחמירים, ויש

היא רק ממהנהא שפנהו להתמיר אף בצונן, (כז) ובענין מנהגא, המקל במקום הדחק לא הפסיד: ד (כח) קדם פסח. אפלו אחר שש: (כט) לאסור במשהו. מצשה, (כג) שנקצאת חלה אחת של קצק בחוף הסל שריו נותקין המצות אפיוות ביציאתן מן התנור, והריקו הסל ולא נודע באיזה מצות נגע הפצק, ופסקתי הפוסקים דחד בתרי כשל פנין שמה התערובות קדם פסח, (ל) ומטר לחמם המצות בפסח פין דליכא אלא טעמא בעלמא (47); ומיהו, כל המצות שרדע שנגעו בפצק צריכין קליפה, לפי שאין בטול לאסור הירדע: (ל) ויש חולקין (49). ולדעתם, מה שכתבנו בפסע"י ב דבטל בששים צריך לאכלו קדם הפסח, (כט) או המירי שלא היה בו אלא טעמא לבד, ובנ"ל באות כא: (לא) ונהגין פסקא קראשונה וכו'. ומטר אפלו סרו ותממו בפסח (אחרונים): (לב) שהוא לח בלח. כגון שר שנתערב פין וקבאי פנא, וקמח בקמח גם-פן מקרי לח בלח. וצין לקמן בסימן חג אות יז במשנה ברורה (50). (כו) פתבו האחרונים, דבדרך שהוא לח בלח, אפלו לא נודע התערובות עד הפסח, גם-פן אמרין דכבר נתבטל: (לג) ומיהו, בדרך יבש שנתערב. קדם פסח, פין שנתערב תמין במצה חד בתרי או שנתערב (כו) בששים ויותר, (כט) אמרין דחוזר ונעור בפסח משום שהתמין בעין (51), ועל-פן צריך לאכלו (כט) קדם פסח. ואם היה חד בתרי, (ל) אסור אף להשהות מדרבנן: ואם היה ששים, יכול לבטלו קדם פסח עד שיהא נמוח ויהיה חשיב בלח, ואז מטר אף לאכלו בפסח. (לל) ויש פנה אחרונים שסוברין, דאף יבש כבש דאמרין דחוזר ונעור, אינו אלא אסור-פן יאפה או יבטל אותם בפסח, דאז חוזר התמין ונטון טעם פהשאר, אבל לאכל פה שני (52): (לד) אף-על-פי שנטלו משם. ורצה לומר, קדם הפסח:

שער הצי"ר

(יט) הגר"א: (כ) כי האליה רבה כתב דבעש דינא דקלי שני יש להקל בהפסד מרבה ומניעת שמחת יום טוב, ומפרי תנש משמע דהוא סובר לעקר הדין דבפסח דהוא במשהו יש להתמיר בו בקלי שני (40), ועל-פן נראה לי דאם החשה לא נתבטלה, בודאי יש לסמוך להקל בזה, עין לקמן בסימן חסו סעיף ט (41), ובפטר שידוע בפוסקים דכל היכא דאיכא פנה צדדים להקל יש לצרף דעת השאלות דסביבא לה ובפסח גם-פן בששים: (כל) לא יצאנו מה פל התורה הזאת שכל האחרונים מתפלגין, ודענין שיהא המים צונן ממהמין על-ידי החשה, בודאי בעין שיהיה קצת שיהיה נשורה החשה במים על-פני פנים עד שיתרבו (43). דלא מסתברא דעל-ידי שיהיה רגע אפלו חשה בקוצה במים צוננים שיתחממו התרנגולת אפלו רגע בחמין נבלע בה משהו של חשה חמצוה (45): (כז) וכעין זה כתבנו גם-פן לקמן [סימן חסו] בפסע"י יב באור הלכה דבור המתחיל יאם נתערב, עין שם (56): (כג) אחרונים: (ל) ודע, דמה שכתב דוק יצאק בשם הפרי תרש דהוא לטאן דאמר דאינו חוזר ונעור, אף דאחר"ק כתב דאינו אלא טעמא בעלמא, אויל לשיטתו שחולק על המגן אברהם (48) וסביבא לה דמאן דאמר חוזר ונעור הוא אפלו בטעמא, ומה שכתב אחר"ק ומטר לחמם לבלי עלמא, תינו אפלו להפוסקים ביונה דעה סימן קט דתו בתרי אסור אחר"ק להבטיל, כאן מטר: (מה) ומה שכתב דוק יצאק יא לח בלח' לא הכתי, דהא ה"ש חולקים סביבא להו דלח בלח פסין חוזר ונעור פירוש: (ט) מקור"סיים והמ"א דאם: (ס) עלת-שבת: (סא) אף דבמגן אברהם לא נזכר פ"א אם חד בתרי, הוא משום דרצה לסיים על זה דאסור להשהות, וזה לא שן היכי שנתערב משהו (53), כמו שכתב הרמב"ם לענין טריאקיה: (כט) מגן אברהם: (ל) מגן אברהם, והוא רק בדרבנן, דמן התורה אף לדעת הרשב"א מטר לאכלם ביחד, פדאיאם ביונה דעה באחרונים, ודע, דבמקום הפסד סמכין אדעת הרא"ש (54) ואין אסור בהשהיה: (לל) עלת-שבת ואל"ה וכה ונח"ר שלום, וגם הפרי"מגדים מפסק על דברי המגן אברהם, וצין בפרי תרש:

הרגום: 1 פסקאות מקוננות 2 סדקים הקבועים.

הלבנות פסח סימן תמו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כה]

אף דנקטינן לְעַקֵּר הַלְבָּהּ בְּיִזְוֵה דְעָה סִימָן סח דְקָלִי שְׁנֵי אֵין מְפָלִיט הַמְבָלִיעִים³⁶, מְפָלִיט מְקוֹם לְעִנְיָן פֶּסַח יֵשׁ לְחַשׁ לְדַעַת הַמְּקַיְמִים שָׁם³⁷.

36) כן פסקו השו"ע שם (סי"ג) והרמ"א שם (סי"ק קה סי"ג). אכן ראה שו"ע שם (סי"ב) שהביא שתי דעות בנדון זה, שיש סוברים שכלי שני אוסר כדי קליפה [ולדעתם אף על פי שאין כלי שני מבשל מי"מ הרי הוא מפליט ומבליע כדי קליפה], וכתב שם שלכתחילה ראוי לחוש לדעתם.

37) וברעת השו"ע בנדון זה, הסתפק הביה"ל לקמן (סי" תסז סי"ב ד"ה אם מלגו).

[משנ"ב ס"ק כו]

וְטוֹב לְהַחְמִיר וְכוּ³⁸.

38) וכתב החזו"א (או"ח סי' קיט סי"ק יא) שאין הדברים אמורים אלא בפסח עצמו, אבל בערב פסח אין צורך להחמיר.

[משנ"ב שם]

וְיֵשׁ הַפֶּסֶד מְרַבֵּה וּמְנִיעַת שְׂמַחַת יוֹם־טוֹב, יֵשׁ לְקַמְּךָ לְהַקְלִי³⁹.

39) ואם יש ספק אם החיטה היתה בתרגולת בשעה שחיממו אותה או שנפלה לתוכה רק לאחר מכן, כתב לקמן (סי" תסז סי"ק ג) שאם החיטה לא התבקעה אלא רק התרככה, הסומך להתיר בכלי שני לא הפסיד [ואפילו שלא במקום הפסד ומניעת שמחת יום טוב].

[שעה"צ ס"ק כ]

הוא סובר לְעַקֵּר הַדִּין דְּפֶסֶד דְּהוּא בְּמִשְׁהוּ יֵשׁ לְהַחְמִיר בּוּ בְּכָלִי שְׁנֵי⁴⁰.
40) וביאור דבריו, שהפרי חדש (כאן ובסי' תסז סי"ב ד"ה אסורה) סובר שהטעם שהחמירו בחמץ לאוסרו בכלי שני יותר מבשאר איסורים, אינו משום שבחמץ החמירו לחוש לדעת הפוסקים שכלי שני אוסר אף בשאר איסורים, וכפי שכתב המשנ"ב לעיל (ס"ק כה), אלא משום שאף לדעת המקילים בכלי שני בשאר איסורים, מי"מ בחמץ יש להחמיר מעיקר הדין, שכן הטעם שמקילים בשאר איסורים הוא משום שהם של כלי שני אינו יכול להפליט מהאיסור ולהבליע בהיתר שיעור שיתן טעם בהיתר, אבל משוה מהאיסור, יש בכוחו להבליע בהיתר, והואיל וחמץ אוסר במשאו, יש לאסור בו אף בכלי שני. [וכן כתב המקור היים (ביאורים ס"ק ז) בדעת הטי"ז].

[שעה"צ שם]

עֵין לְקַמְן בְּסִימָן תַּסִּי עֵינֵי ט'⁴¹.

41) שם כתב השו"ע שחיטה שלא נתבקעה אינה אוסרת במשאו, והרמ"א שם חולק וסובר שאפילו לא נתבקעה אוסרת במשאו. וכוונת השעה"צ כאן, שאף שהפרי חדש סובר שבפסח יש להחמיר מעיקר הדין, מי"מ באופן שלא נתבקעה החיטה, אפשר להקל בדעת האי"ד (סי"ק יד) וסובר שאף בפסח אפשר להקל בכלי שני במקום הפסד מרובה ושמחת יום טוב.

[משנ"ב ס"ק כז]

עֵלִי־יָדֵי הַמֵּיִם שְׁנֹכְנִם בְּרוּךְ הַפִּילִי⁴².

42) ומבואר בדברי המג"א, שכשיש בקעים בבשר הרי הוא אסור אף על פי שהבשר חי וזונן, אכן, כתב המג"א לקמן (סי' תסה ס"ק ד) שאין זה אלא חומרא בחמץ, ולענין שאר איסורים הביא הש"ך (יו"ד סי' צא ס"ק כא) שלש דעות בראשונים בנדון זה, שיש סוברים שכשיש בקעים בבשר הרי הוא בולע אף כשהבשר חי וזונן, ויש סוברים שרק אם הוא צלוי [או אפוי או מבושל] הרי הוא בולע

בצונן, ויש שסוברים שאינו בולע בצונן אפילו אם הוא צלוי. ודעת השו"ע שם (סי"ז) שאינו בולע בצונן אפילו אם הוא צלוי, ודעת הרמ"א שם שאם הוא צלוי [או אפוי או מבושל] הרי הוא בולע בצונן, ושיש לנהוג כן במקום שאין הפסד מרובה, והש"ך (שם) כתב, שאף אם יש הפסד מרובה צ"ע אם אפשר להקל.

[שעה"צ ס"ק כא]

עֵלִי־כַל־פְּנִים עַד שְׂיִתְרַבֶּה⁴³.

43) החזו"א (או"ח סי' קיט ס"ק ז) התקשה בכוונת רברי השעה"צ, שהרי מדובר כאן בחיטה שכבר היתה מרובכת קודם שהונחה במים.

[שעה"צ שם]

דְּלֹא הִסְתַּבְּרָא דְעֵלִי־יָדֵי שְׁנֵי־יָדֵי רְגַע אֶפְלוּ חָפָה בְּקוּצָה עָמִים צוֹנְנִים שְׂיִתְרַבֶּמוּ הַפִּי⁴⁴.

44) והחזו"א כתב (שם), שכיון שהחיטה היתה רכה קודם שהכניסו אותה במים, דרך המים לפזר את טעמה בהם, וכיון שלא ניתן לקבוע שיעור לפרק הזמן בו לוקח לטעם להתפשט, עלינו לזון שהטעם נכנס למים מיד.

[שעה"צ שם]

תַּבֵּךְ מִשְׁחַמְדֵי הַתְּרַבְּלוֹת אֶפְלוּ רַע בְּחִמִּין נִבְלַע בָּהּ מִשְׁהוּ שֶׁל חֶסֶה הַמְּבַרְכֵה⁴⁵.

45) מלשונו משמע שמיד במגע האיסור בהיתר הרי הם פולטים ובלועים, ושלא כדברי החמודי דניאל המובא בפתחי תשובה (יו"ד סי' קה ס"ק ח) שכתב שאם הפרידו את האיסור מההיתר מיד, אין ההיתר נאסר, שכן אינם פולטים ובלועים רק לאחר זמן מה של מגע ביניהם. [וראה פתחי תשובה שם (ס"ק טה) שהביא דעות שונות בנדון זה, ושיש סוברים שכשהחיטה נפלה לתוך קדירה רותחת הרי היא פולטת ובלועת מיד, אבל כששני גושים חמים נוגעים זה בזה, אינם פולטים ובלועים מיד].

[שעה"צ ס"ק כב]

עֵין שָׁם⁴⁶.

46) שם כתב, שמה שמשמע מהרמ"א כאן שצונן מותר היינו במקום הפסד מרובה, ומה שמשמע מדבריו שם שנהגו להחמיר היינו שלא במקום הפסד מרובה.

[משנ"ב ס"ק כג]

וּמִתְרֵי לְחַמֵּם הַמְּצוֹת בְּפֶסַח פִּינֵן דְּלִיכָא אֲלֵא טַעְמָא בְּעֵלְמָא⁴⁷.

47) והחזו"א כתב (או"ח סי' קיט ס"ק ו ד"ה וכתב) שמותר לחממן רק כמות שהן יבשות, אבל לבשלן אסור, לפי שכדי קליפה מהמצה שהונחה על גבי החלה יש בה טעם חלה, והיא אסורה כשם ששאר איסורים אסורים בנותן טעם, ואם יבשלו אותה תהן אותה קליפה משוה מטעמה לשאר המצה, ואף לשאר המצות שיתבשלו עמה. [וראה שם שהסתפק מה הדין כשישיל מנה אחת מאותן המצות בפני עצמה, ואחר כך חזרה ונתערבה באחרות, האם כולן אסורות]. וראה הערה הבאה.

[שעה"צ ס"ק כד]

אָזִיל לְשִׁיתָו שְׁחֻלְקַע עַל הַפְּגוֹן־אֲבָרְתָם⁴⁸.

48) והחזו"א כתב (או"ח סי' קיט ס"ק ו ד"ה במ"ב ס"ק), שאפילו לדעת המג"א הרי זה אסור לדעת הסוברים שחזור וניעור, שכן מה שכתב המג"א שאף לדעת הסוברים חזר וניער מי"מ טעמא בעלמא אינו חזר וניעור, אין זה אלא באיסור משוה, אבל המצות המשך במילואים עמוד 10

מילואים הלכות פסח סימן תמו המשך מעמוד קודם

הרביים, מחשש שמא יבא לאוכלו (וראה משניב להלן (סיק ט)). והמוצא בביתו חמץ שנמכר לנכרי, ואינו יכול לעשות בפניו מחיצה (כדינו המבואר בשו"ע לעיל (סי' תמ ט"ב)). כתב בשו"ת שבת הלה (ח"ט סי' קטז) שיכול לומר במפורש שאין דעתו לזכות בו, ואו להגביתו ולטלטלו למקום בו הטמין את שאר החמץ שנמכר לנכרי, שכיון שפירש בפיו שאינו חפץ לזכות בחמץ, דאי שלא יקנה אותו בהגבחתו ולא יעבור עליו משום 'כל יראה', וכמו כן, כיון שכל מטרותו בטלטול החמץ היא לטלק מרשותו כדי שלא יכשל בו, לא נהג בזה גם האיסור דרבנן לטלטל חמץ מחשש שמא יבא לאוכלו, כשם שלדעת רבנן החולקים על רבי יהודה אין חשש זה במטלטלו על מנת לשורפו. והוסיף (שם ח"ו סי' נג), שיתכן שאינו עובר על 'כל יראה' אפילו בלא אמירה מפורשת שאינו חפץ לקנות את החמץ, שכיון שהחמץ אינו הפקר אלא שייך לנכרי, מסתבר שבסתם אינו קונה.

הוא הדין לענין חמץ, אך דעת הגר"ש איערבך (ששיב פ"ב הע' קד - מהזרחה חרשה) שיתכן שדברי הפמ"ג אמורים ורקא בפירות ערלה וכיוצא בהם, אבל חמץ שצויתו התורה להשביתו ולבערו בכל ענין, ובכלל זה גם באופן ששופכים עליו נפט ושורפים אותו שהוא דרך ביות, אם כן אין איסור לבזותו גם דרך הליכתו, ועוד, שהפמ"ג כתב בסוף דבריו טעם נוסף לאיסור לבזות פירות ערלה, כיון שהרואה אינו יודע שאסורים הם בהנאה, וטעם זה אינו שייך בחמץ.

(15) שם כתב, שהרי נחלקו רבי יהודה ורבנן (פסחים י, ב - יא, א) במי ששכח לבדוק את חמצו קודם זמן איסורו, אם מותר וצריך לבדוקו אחר זמן איסורו, שלדעת רבי יהודה איסור, שמא יבא לאוכלו, ולדעת רבנן מותר, משום שאין לחוש שמא יבא לאוכלו כיון שהוא מחזיר אחריו לשורפו, ועל כל פנים מוכח שלכל הדעות אסור מדרבנן לטלטל חמץ כשאינו מחזיר אחריו לשורפו, מחשש שמא יבא לאוכלו. ולכן המוצא חמץ ברשות הרבים אסור מדרבנן לטלטלו ולטלקו מרשות

הלכות פסח סימן תמו תמו המשך מעמוד 42

תשובה (שם) שאין התערבות אסורה, שלא גזר על משהו חמץ אצל נכרי, שכן כלפניו אין חשש של לא כדילי מנייה, שהרי מותר לו לאכול חמץ בפסח, ועוד, שלדעת חלק מהראשונים [ח"ט חולין צז, א ד"ה אגור, וריטב"א ע"ז סט, א] הטעם שהכמים החמירו במשהו חמץ הוא משום שהחמירה בו התורה לעבור עליו ביביל יראה, ויביל ימצא, וטעם זה הרי לא שייך כשהחמץ אצל נכרי, שכן אין הוא עובר על 'כל יראה' ויביל ימצא, ואף אם התערבות הגיעה ליד ישראל, אין החמץ יחזור ויעורר לאסור את התערבות, כשם שחמץ שהתבטל בערב פסח אינו חוזר ויעורר בפסח (כמבואר בשו"ע להלן (סי' טז)). וכן כתב בשו"ת גור אריה יהודה (אריח סי' מט).

מאידך, הפמ"ג כתב (סי' תמח א"א ס"ק א) שאף חמץ של נכרי שהתערב במאכל של נכרי בפסח, הרי התערבות אסורה, וכן כתב בשו"ת אבני נזר (אריח סי' שעד), ובשו"ת תורת חסד (אריח סי' כא סוף אות ב) הסתפק אם התערבות מותרת באכילה, אבל בהנאה צידד שמותר.

וטעם נוסף כתב המנחת יעקב (כלל ע"ד ס"ק יט), שהואיל ויש חיוב לבער את החמץ בפסח [ואפילו כשמשהו ממנו נמצא בתערובת, וכפי שכתב הרמ"א כאן], נמצא שאי אפשר להמתין ולאכול בשעה שהוא יהיה מותר, ולפיכך אין הוא בכלל דבר שיש לו מתירין. וכתב הביה"ל להלן (סי' ד"ה ד"ה חמץ) שנראה שדעת השו"ע היא שחמץ אינו נחשב דבר שיש לו מתירין.

[משניב ס"ק ב]

במשנהו⁽³⁾.

(8) רמזוה"י חמץ של נכרי או של הפקר שהתערב במאכל של יהודי בפסח, הסתפק השערי תשובה (סי' תס"ז ס"ק ל) אם התערבות אסורה [וראה רמב"ן במלחמות פסחים ז, ב בדפי הרי"ף, שמפורש בדבריו שהיא אסורה]. ואם משהו חמץ של נכרי התערב במאכל של נכרי בפסח, כתב השערי

הלכות פסח סימן תמו תמו המשך מעמוד 46

(49) ושורש מחלוקתם מבואר במרדכי (פסחים סי' תקנ"ד-תקנ"ה, ראה חו"א אריח סי' ק"ט ס"ק ד' ד"ה לענין), והוא האם דין ביטול שייך רק באיסור המתבטל בהיתר, ואם כן חמץ קודם הפסח לא יכול להתבטל שכן דבר היתר הוא, או שאף בהיתר המתבטל בהיתר שייך דין ביטול, ואם כן אף חמץ קודם פסח יכול להתבטל.

והפמ"ג (פתיחה לסי' ד"ה ואם) צידד שחלוק אף חמץ נדון כדבר שיש לו מתירין [ראה מה שכתבנו בסוף זה לעיל (סי' א)]. שהאוסרים סוברים שהוא דבר שיש לו מתירין, ולפיכך אף על פי שהוא התבטל קודם הפסח אין סומכים על הביטול, המתיריים סוברים שאינו נדון כדבר שיש לו מתירין, ולכן סומכים על הביטול.

[משניב ס"ק לב]

צ"ע לקמן בסימן תנ"ג א"ת יו' ב'מ'שנה ב'רנ"ה⁽⁵⁰⁾.

(50) שם כתב שבעל נפש יחמיר לעצמו, ויחוש לדעת הפוסקים שקמח בקמח נחשב יבש ביבש, ולפיכך אם נתערב בקמח מעט קמח חמץ, יאפה אותו קודם פסח, וכתב כשהח"צ שם (סי' כ"ה) בשם שו"ע הרב

שהונחו על החלה אינן אסורות משום איסור משהו, אלא משום שכדי קליפה מהן קיבל טעם מהחלה, ולפיכך גם אם הן התערבו במצות אחרות הרי הן אסורות לדעת הסוברים שחזרו וניעורו. [אכן מרב"ה השערי"צ כאן נראה, שלדעת הפמ"ג אפילו דבר שקיבל טעם חמץ ונתערב בתערובת של יבש ביבש הרי זה בטל אף לדעת הסוברים שיבש ביבש חוזר וניעור, ושלא כדברי החו"א].

וצידד החו"א (שם), שלדעת הפמ"ג (סי' יא) שיבש ביבש חוזר וניעור לפי הרמ"א [היא הדעה הראשונה במשניב להלן (סי' לג)], המצות כולן יהיו אסורות אפילו אם לא חיממו אותן, שכן תערובת המצות האסורות באחרות היא תערובת של יבש ביבש. [אך כתב, שאפשר שבטרון זה שרק כדי קליפה מהן אסורות, אף בתערובת של יבש ביבש נהגים כדעת המתיריים שלא אומרים חזר וניעור].

[משניב ס"ק ל]

[יש חולקין⁽⁴⁹⁾].

מילואים הלכות פסח סימן תמו המשך מעמוד קודם

54 כלומר, דעת הרשב"א (תורת הבית ביד שיא דף יז ע"א) שאף על פי שיבש ביבש בטל חוד בתרי, ומותר לאכול כל חתיכה מהתערובת בפני עצמה, ומשום שכל אחת ואחת שאוכלו אנו דנים שהיא מן המתרות, מיזא לאוכלן בולן ביחד אסור, וכתבו האחרונים [עין טו יורד סי קט סיך א ומשב"ז שם] שאיסור זה אינו אלא מדרבנן. ודעת הרא"ש (הולך פיז סי לו) שאף לאכול את כולן ביחד מותר, שכן גזירת הכתוב היא [שנאמר (שמות כג ב) "אחרי רבים להטות"] שכשהאיסור בטל ברוב הריהו נהפך להיות היתר.

[ביה"ל ד"ה ונתבטל]

ד"ק לְהַקְרִיא קְצֵלָא חֲשֵׁשׁ שֶׁם לְדַעָה⁵⁵ו.

55 וכן סתם במש"ב להלן (סיך לוט) וכן בשע"צ להלן (סיך קנב) בשם הבגדי ישע (סיך).

[ביה"ל ד"ה שהוא]

כְּמוֹ שֶׁנִּתְבְּרָה קְסִימָן תַּגַּ סְעִיף ג, עֵינִי שֶׁם בְּמִשְׁנֵה בְרוּחָה⁵⁶.

56 ביאור דבריו, ה"טו כתב (סיך ד) שאם קודם הפסח נוערב לח בלח בפחות מששים, שיכול להרבות עליו קודם הפסח כדי שיהיה בו ששים ויהיה מותר בפסח, שהאיל ומרבה עליו קודם זמן האיסור, אין בכך משום מבטל איסור לכתחילה, וכתב המש"ב לקמן (סיך תג סיך כ) שרוב הפוסקים אוסרים להרבות, שמיין שהוא מרבה על דעת לאכול בפסח, הרי זה כמבטל בזמן האיסור. אכן, כתב שם, שאפשר שבשעת הדחק יש לסמוך על המקלים.

(שם סיט) שמתעם זה נהגים לאפות את המצות קודם פסח, שכן לרוב מצוי ברובן מעט חטים מחומצות.

[משנ"ב סיך לג]

משום שְׁהַחֲמִיץ בְּעֵינֵינוּ⁵¹.

51 ומצה שקיבלה טעם חמץ והתערבה במצות אחרות קודם פסח, כתב לקמן (סיך תנא סיך קיא) שיש סוברים שמיין שהיא אסורה רק מחמת בליעה, אין אומרים כזה "חזר וניעור" בפסח, ויש סוברים שאף באופן זה אומרים "חזר וניעור". וראה מה שכתבנו בשע"צ לעיל (סיך כד) בשם החזו"א.

[משנ"ב שם]

אָכַל לְאָכַל כֶּךָ שְׁרֵי⁵².

52 ולעיל (סיך טו) ולהלן (סיך צג) סתם כדעה הראשונה, והחזו"א כתב (ארי"ח סי קיט סיך ה ד"ה ואמנם, וסיך טו ד"ה ואם וסיך יז ד"ה ואם) שיש להקל כדעה השנייה. [ראה חזו"א שם סיך כא ושונה הלכות סיט"ז].

[שע"צ סיך נח]

הָא לֹא שֶׁנָּךְ הֵיכִי שְׁנַתְּרַב מִשְׁה⁵³.

53 והחזו"א כתב (ארי"ח סי קיט סיך כא), שלדעת הסוברים שיבש ביבש חזר וניעור אסור להשתוות אף אם נתערב כשישים.

[שע"צ סיך ל]

דַּע, דְּבִקְוֹם הַפֶּסֶחַ סְטָבִינָן אֲרֵצַת הָרִא"ש⁵⁴.

הלכות פסח סימן תמו המשך מעמוד כד

הבלעות שבכלי דינו כשאר דבר כבוש, שאינו מפליט רק לאחר מעת לעת, וטעם דעה זו כתב הפמ"ג (יורד סי טט שפ"ד סיך סח), שכיון שהסיבה שהכבוש בציר ממחר לפלוט ולהבליע יותר משאר דבר הכבוש הוא משום המלח המצוי בו, בהכרח אין דינו עדיף ממלח עצמו, ומלח אינו מפליט בליעות שבכלי [כמבואר בשו"ע שם (סיך צה סיך)].

[משנ"ב שם]

לֶשׁ לוֹ דִּין קְבִילֵשׁ עַל-יְדֵי הָהָרִי⁵⁸.

58 כלומר, דעה זו סוברת שדבר הכבוש בציר ושהה כדי שיתנונו על האור וירתיח, מלבד שדינו כמבושל לעמן שהוא פולט ובוטע [כמבואר בשו"ע ב"י"ד (סיך קה סי"א)], דינו כמבושל גם לענין שמפליט בליעות שבכלי. והדעה השנייה סוברת שלענין פליטת

הלכות פסח סימן תמו המשך מעמוד כז

[שע"צ סיך קלה] קְהַשִּׁיף, וְלֹא פִתְּמֵנוּ אֶבְרָהִם¹²⁶. 126 והחזו"א כתב (ארי"ח סי קיט סיך יח ד"ה כתב) שהעיקר כדעת המג"א שכן לא שייך לקבוע שיעור בדבר, שפעמים מעט מים מבטלים את התרופות ופעמים צריך רוב מים כדי לבטלה. [ראה חזו"א שם שכתב שאף השי"ך ב"י"ד שם (סיך ג) לא נחלק בדרון זה].

[ביה"ל ד"ה אמ]

כִּינֵן שֵׁשׁ קִנְיָה קְרִיפֹת קֶצֶת¹²⁷.

127 ומימי אב ככשום בכלי שאינו בן יומו הרי הם מותרים, וכפי שכתב השו"ע. ובעם הדבר כתב החק יעקב בספרו מנחת יעקב (כלל ג סיך ז), שחריפות זו אף על פי שהיא גרמת שהכבישה תפליט מהכלי קודם מעת לעת, מימי אין בכוחה להשיב פליטה פגומה, ולפיכך אם הכלי היה בן יומו הויתם אסורים, שיש לחוש שהכלי פלט בעוד הוא בן יומו, אבל אם לא וזה בן יומו הרי הם מותרים, שאף אם הפליטה יצאה קודם מעת לעת, הרי היא טעם פגום.

קודם פסח אם לא נתבשל - ראה לעיל (סיך לג) שזו דעת החזו"א. וראה הגהות רע"א (סיך ב) שבהוצאת מכון ירושלים על דברי המג"א סיך לח.

אולם כתב החזו"א (שם), שבאופן זה אסור לבשלם בפסח, שכן אם יבשלם, טעם החמץ הבלתי כחלקם יבלע בשאר הויתם, ובפסח הרי הם נאסרים אפילו במשהו.

[שע"צ שם]

שְׁאֵין בְּכִיּוּשָׁה פֶּה לְתַפְלִיט טָהָה לְהָ¹²⁴.

124 וביאר השו"ע הרב (סיך) שאף על פי שקיימא לן 'כבוש כמבושל', מימי אין דינו כמבושל ממש. וראה לדבר כתב המג"א (סיך לח), שבהגלות כלים אין די בכבישה כדי להפליט את האיסור.

[משנ"ב סיך צ]

הוא לְפָגְמָם¹²⁵.

125 ונותן טעם לפגם קודם פסח מותר לכולי עלמא, כמבואר ברמ"א לעיל (סיב).

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תְּמוּ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לה]

אָבֵל מִתֵּר בְּהִנָּאָה, וּמְכַלֵּשׁפֵן דְּמִתֵּר לְקִימָה⁶⁷¹.

57) והחזו"א כתב (או"ח סי' קיט ס"ק יב) שהוא אסור אף בהנאה, שכן קרוב הרבה שנשארו בו פירוורים, וכפי שכתב הביה"ל (ד"ה שמא). ואף להשהותו, כתב החזו"א (שם) שאסור, שאף על פי שאין בו אסור 'בל יראה' ו'בל ימצא', שהרי אין בו אלא משהו חמץ, מימ בכלל מצות בריקת חמץ לבער כל דבר שאסור לאוכלו בפסח.

[משנ"ב ס"ק לו]

שְׁמָא נְשָׂאָרוּ אֶז פְּרוּדִין פְּעַת הַנְּטִילָה⁶⁸.

58) ולענין מים שנשארו בפסח מימות ונהרות שידוע שהשליכו בהם חמץ בפסח, כגון ים כנרת, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' חסו ס"ק טז).

[משנ"ב שם]

דַּכְּבֵר נֶאֱסַר עַל־יְדֵי הַפְּרוּדִין תַּכְּף בְּתַחֲלַת הַפֶּסַח⁶⁹.

59) ואף אם הפירוורים לא שהו ביין מעת לעת, כתב לקמן (סי' חסו ס"ק טב) [לגבי פחסת לחם או בצק שנמצאו במים] שהרי זה אסור, ואף לדעת הסוברים שצונן אינו אסור בפסח [ראה שריע לקמן (שם ס"ב)], לפי שדרך הפירוורים להיות נמסים במים.

[משנ"ב שם]

שְׂאֵי אֶשְׁרֵי לְפְרוּדֵי פֶת לְעֵבֶר דְּרָךְ שֵׁם⁶⁰.

60) וביאר החק יעקב (ס"ק יז) שאף על פי שגם לאחר הסינון נשארים ביין פירוורים דקים שבדקים שטוברים דרך המסגרת, מימ כיון שקטנים הם עד מאד וכשהם מתערבים עם היין הריהם מתמוגים בו מיד, נזנחת תערובת זו בתערובת לח בלח, שאינו חוזר וניעור בפסח. וראה מהצ"ח (ס"ק יג) שביאר באופן אחר.

[משנ"ב ס"ק לח]

דָּאֵם נָפַל פְּרוּסַת לֶחֶם לְחוּץ מִיַּם פֶּסַח, לְכֵלֵי עֲלֵמָא אֶסְרִי⁶¹.

61) וכתב שם (ס"ק טב) שהוא הדין אם נפלה חתיכת עיסה לתוך מים צוננים, הרי הם אסורים, שדרכה של עיסה לימס במים.

[משנ"ב ס"ק לט]

יֵשׁ לְצַדֵּד בְּדִיעְבַד לְהַקְלִיל⁶².

62) אבל לכתחילה, כתב הט"ז (י"ד סי' קה ס"ק א) שאסור לכבש בקדירות אלו, במבואר בשו"ע שם (סי' קב ס"ב), שאף על פי שנותן טעם לפגם מותר בדיעבד, מימ לכתחילה אסור, שאסור חכמים לבשל בקדירה שאינה בת יומא, גזירה שמא יבשל בקדירה בת יומא.

[משנ"ב שם]

וְאֶז קָבֵר נַעֲשֶׂה הַטַּעַם שְׁקֵתוֹן הַקְּלִי לְפָגַם⁶³.

63) אכן בביה"ל להלן (סי' ד"ה אב) כתב שיש אחרונים הסוברים שבלי שמונה בו רוטב אין הבלוע בו מקבל טעם לפגם אפילו אחרי מעת לעת.

[שו"ע צ"ס ס"ק מא]

דְּסָתָם פְּלִיטָת קְלִים שֶׁל הַמֶּזֶץ הוּא מְשֻׁחָה⁶⁴.

64) בביאור דבריו כתב החזו"א (או"ח סי' קיט ס"ק ח ד"ה הא), שהכלי בולע מכל המרכיבים המתבשלים בו, הן מהחמץ שהיה בתבשיל והן משאר הדברים שהיו בו, ובין שכן, אם בישלו תבשיל בכלי שבישלו בו לפני כן תבשיל שיש בו חמץ, אין צורך שיהיה בתבשיל ששים כנגד דופני הכלי, אלא כנגד החמץ הבלוע בכלי, ואם אין ידוע כמה חמץ בולע בכלי, יש לתלות שיש

בתבשיל ששים כנגדו, שכן בדרך כלל תבשיל שיש בו חמץ יש בו הרבה מרכיבים נוספים מלבד החמץ, כגון בשר ומים, ורק מעט חמץ בלוע בדופני הכלי. אבל אם ידוע שהתבשיל היה מורכב כולו או רובו מחמץ, יש לתלות שאין בדבר שחזר והתבשל ששים כנגד החמץ הבלוע.

[משנ"ב ס"ק מא]

נִתְבַּשֵּׁל קֶדֶם הַפֶּסַח⁶⁵.

65) וביאר החזו"א (או"ח סי' קיט ס"ק ה) שאף על פי שמליחה אינה אוסרת אלא כדי קליפה [כמבואר בשו"ע י"ד סי' צא ס"ה], ואם כן רק כדי קליפה מהבשר הגבינה או הדגים שנגעו בפירוורי החמץ בלעו מהחמץ, ואין די באותן קליפות כדי לבטל את טעם הפירוורים, מימ מכיון שלא ידוע באלו מקומות נגעו הפירוורים, הרי המקומות שנאסרו בטלים בשאר המקומות.

אולם כתב החזו"א (שם), שלפי דעת המג"א (ס"ק יא) שיבש ביבש חוזר וניעור אף אם לא חזרו ובישלו את התערובת בפסח [היא הדעה הראשונה במשנ"ב לעיל (ס"ק לג)] לא יועיל הביטול, שאף זו תערובת של יבש ביבש, והרי הוא חוזר וניעור. [אכן, ראה חזו"א (שם ס"ק ו) סוף ד"ה במ"ב ס"ק טז) שכתב, שאפשר שכשהאיסור הוא כדי קליפה לא נוהגים להחמיר שיבש ביבש חוזר וניעור, ולפי זה אף כאן אינו חוזר וניעור].

אכן, לפי מה שמבואר בשו"ע צ"ע לעיל (ס"ק כד), וראה מה שכתבנו שם, שלדעת המג"א (ס"ק ז) דבר שקיבל טעם מחמץ והתבטל באחרים אינו חוזר וניעור, אף כאן המקומות שנאסרו בכדי קליפה בטלים בשאר המקומות.

עוד כתב החזו"א (שם ס"ק ח), שאף לדעת החולקים על המג"א וסוברים שיבש ביבש אינו חוזר וניעור [הדעה השניה במשנ"ב שם], מימ אסור לבשל את הבשר הגבינה או הדגים בפסח, שכן כדי הקליפה מהן שנאסר יאסור את השאר.

[משנ"ב שם]

וְשׁוּב אֵינוֹ חוֹרֵךְ וְנִיעוּר⁶⁶.

66) וביאר הט"ז (ס"ק ז) שאף על פי שלעיל (סי' ה) הביא השריע שתי שיטות בדבר, ושיש סוברים שחוזר וניעור, כאן סתם להתיי, שכן כאן יש טעם נוסף להיחר, שיתכן שכלל לא היו במלח פירוורי חמץ. [אכן, לפי המבואר בשו"ע צ"ע לעיל (ס"ק כד) בדעת המג"א, שחתיכה שקיבלה טעם חמץ שהתבטלה בחתיכות אחרות לכל הדעות אין אומרים בזה 'חוזר וניעור', לא קשה קושיית הט"ז].

[משנ"ב ס"ק מב]

כְּדֵי שְׂיִתֵּן עַל הָאוֹר וְיִתְחַלֵּל לְהַרְתִּיחַ⁶⁷.

67) ושיעור יבדי שיתן על האור ויתחיל להרתיח, כתב בספר בית דור [מה"ר יוסף דוד] (י"ד סי' טז) שיש למדוד לפי כלי בינוני [כלומר שאין שוליו עבים, שאם כן עד שהוא ירתח יקח זמן רב, ולא ששוליו דקים שממחר להרתיח], וכן לא במים מרובים, ולא במים מועטים, וכן לא באש מרובה ולא באש מועטה, אך הסתפק אם יש למדוד כשהסיר שבו מרתחים מכוסה או מגולה. והתפארת ישראל (תרוצמות פ"י יבין אות מב ופסחים פ"ב יבין אות מד) כתב שהשיעור הוא שמונה עשרה דקות. ובספר ויכוח מים חיים [לאחיו של המהר"ל מפראג] (כלל ו דין ט) כתב שאין אנו בקיאים בשיעור זה, ולכן נהגו לאסור מיד. דעות נוספות בנדון זה, ראה בשו"ת עמודי אש [איוונשטיין] סי' יג ודף ע"א ע"ד] ודרכי תשובה סי' קה ס"ק מב.

11 המשך במילואים עמוד

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תְּמוּ

כד באר הגולה

(יד) [יד] (לה) אָסוּר בְּפֶסַח, (לו) דְחִישִׁינָן *שְׂמָא (לו) נִשְׁאַרֵי בּוּ פְרוּרִין (לח) וְנִתְגַּיֵן טַעַם בְּפֶסַח (כ"ו) כֵּשֶׁם תְּשׁוּבָה הַרְשִׁיבֵהּ: הוּא הַפְּעוּר יָבֵשׁ וְגִבְיִנָה וְרִגְמִים (לט) שְׁנַמְלִחוּ קִדְּם הַפֶּסַח (מ) וְלֹא נִזְהָרוּ בָהֶם, (מא) *מִתֵּר לְאֶכְלֵם (טו) (מב) בְּפֶסַח. מִיָּהוּ, רִגְמִים מְלֵאִימִים *הַשְּׂרוּיִים (מג) בְּמִים בְּפֶסַח בְּכָלִי

באר היטב

דאם נהערב לח בלח בפחות מסי קדם הפסח יוכל להרבות עליו קדם פסח עד שיהא סי פדי שיהא ספר בפסח ואין פנה משום אין מבטלין אסור להחלה, ט"ז. ועין ב"ח סימן תנן ובשכנה"ג שם. קמח בקמח מקרי לח בלח, ואם נחבטל קדם פסח מתי לאפות ממנה מצות אפלו בפסח, ת"ה, כ"ח: (יד) אָסוּר בְּפֶסַח. דהנה לשותו, אכל ספר בהנאה, ומכ"ש דמפר לקמו. וכל מה שמתר להשתות ספר להנות ממנו, עין ח"י. ואם לקח מאותו זין לאתה שהוציא הפת ממנו וערכו בזון אחר, אסור פלו. ה"לשק"א, מ"א. ודוקא שלא סגן קדם הפסח, אכל סגן לכ"ע שרי, מ"א וח"י, ע"ש. וט"ז כי דסגון לא מהני, דשמה ליצאין דרך גבדי קו דאם שאב הנהמה של מידבש הנפה שפפו בה קמח, ופירי לשתותו

שערי תשובה
ח"א יצאן סד שפכל מריכות פליו ואשפנו נהגים להקל דאין חוזר ונעור בפסח: [יד] אָסוּר. עכ"ט בשם פשוט ב"ח. וע"ש שיענין להשאלה הנה שלקחי מאותו מ"ד דבש שמרים ושמו דבש אחר, אף לפי תשובתו יש להפיר אף הדבש הראשון, דאינו חוזר ונעור. וע"ש שכתב שאם יש לחש פאותו נפה לנרדרי חשים פגון שנקו בה החטים וכיצא בה שלש לחש שפא נשאר פרוידי חטים בוקבי ארינת הנפה פצץ סביב, יש לחש שפא נפל גיריחהש דמי תבש. ע"ש (והשפיע דפרי גנדון השאלה ששמו מדבש זה לדבש אחר יש לחש. ע"ש). ואפשר גם ה"טו יורה קוד. דדוקא בפיריון דקין יש לחש שפא נצאו דרך נקבי הפסנתה אכל בגיריחהש מנה. ועין

המסנתה. ואם סגן על"ידי בגד עב ג"ל להפיר. וקמח הבית פתשבה סימן בפסח, ובטל בס"ד דנהה לח בלח, ע"ש: (טו) בְּפֶסַח. דאף אם הנה

באר הלכה

יבש גס"מן אין חוזר ונעור. עין שם: * שְׂמָא נִשְׁאַרֵי בּוּ פְרוּרִין. אף-על-גב דקמח משהו הוא מכל מקום החמירו בו, משום דהאי ספקא קרוב לודאי הוא דמסקמא נשאריו בו פרוידין [ע"ש]. ונראה פשוט דהאי דינא דמ"א לא שייך לפלגמא דחזר ונעור, דאפילו אם נסבר דבעלמא אין חוזר ונעור גס"מן אסור תבא, דנראה להא דלעיל בסעיף ג בעוד שהשטה פתובה דלכלי עלמא אסור, כמו שכתב הפגון אברהם שם בסעיף קטן ח: * מִתֵּר לְאֶכְלֵם בְּפֶסַח. עין במקור-חיים שכתב דהכל טקום צריך להדריחו מתחלה מהלח, רק דלדעת המחבר מתר להדריחו אפלו בפסח, והרמ"א מהמיר להדריחו דוקא קדם פסח: * הַשְּׂרוּיִים בְּמִים וכו'. אכל אם לא היו שרויים במים אלא מנחים ובשים

משנה ברורה

(לה) אָסוּר בְּפֶסַח. הנהה לשתותו, אכל מתר בהנאה, ומכל-שכן דמיתר לקמ"ט⁶⁰ פ"ן שיהא רק חפ"ש בעלמא [אחרונים]: (לו) דְחִישִׁינָן שְׂמָא וכו'. רוצה לומר, דמשום הטעם שיש בהזין על-ידי הפת שנשפחה בתוכו (ג) לא היו אוסרין, דהשפעם כבר נחבטל בששים קדם הפסח ואינו חוזר ונעור, רק דחישין שמה נשאריו או פרוידין בעת ההטילה⁶¹. (לג) ועין באחרונים שהסכימו ולא מחמירין אלא אפילו סגנו קדם הפסח [ואף שבפסח סגנו (ל) לא מהני, דכבר נאסר על-ידי הפרוין תכף בהחלת הפסח⁶², שפנתה טעם בהזין, אכל אם סגנו שרי אף דנשפחה מעת-לעת ואם יש

ששים בזין (ל) נגד כל הפת]. ודוקא בזין, שהוא (ו) צליל ומספון על-ידי מסנתה שנקביה דקין מאד, שאי אפשר לפרורי-פת לעבור דרך פס⁶⁰, אכל אם נפל הפת במידבש, שלפעמים הם עכים ואינו עובר אלא במסנתה שנקביה אינם דקין פל-פה, חישין שמה נעבר גם הפרוין דרך שם: (לז) נִשְׁאַרֵי בּוּ פְרוּרִין וכו'. ואפילו לקח (ז) קדם הפסח מאותו חבית זין לאתה שהוציא הפת ממנו וערכו בחבית אחרת של זין, גס"מן נאסר בלה, (לח) דְשְׂמָא נִפְל הַפְּרוּרִין גַּם שָׁם: (לח) וְנִתְגַּיֵן טַעַם בְּפֶסַח. ואף דבצונן יש הרבה מתיירים לקמן בסימן תסז סעיף יב, הלא לכלי עלמא אסור, פרוידי ששכר מעת-לעת מנפילת הפת עד עכשו [מ"א]. ורפי מה שכתבאר לקמן בסימן תסז סעיף יב במשנה ברורה שם בשם האחרונים, דאם נפל פרוסת לחם לתוף מים בפסח, לכלי עלמא אסור⁶¹ משום דדרכו להתפרר ולהיות נמס בתוף המים, ואפילו סגון המים לא מהני, הכי נמי, אפילו ליכא מעת-לעת מעת שנפל הפת לתוף הנין גס"מן אסור, אם לא שסגנו קדם הפסח, דאז מה שנמס בטל בששים. אם שאב הנהמה של מידבש הנפה שפפו בה קמח, שרי לשתותו בפסח, דבטל בששים, דהוי לח בלח [אחרונים]: ה (לט) שְׁנַמְלִחוּ קִדְּם פֶּסַח. אפלו (ט) בקלי חמץ, דאין מליחה לכלים להפליט: ועוד, דסתם פלים אינו פרוימו, וניתן טעם לפגם קדם פסח לכלי עלמא שרי, ומטעם זה, (מ) אפלו נכבש פל אלו מעת-לעת בתוף הכלי אין לאסור, דאף דבבש במבשל, מכל מקום הלא לפגם הוא, ואפלו הוא פרוימו (מא) יש לצדד בדיעבד להקל⁶², דאימתי מקבל טעם מן הכבישה - אסור מעת-לעת, ואז כבר נעשה הטעם שבתוף הכלי לפגם⁶³, דהפעת-לעת של שמוש החמץ כבר נשלם מקדם: (מב) וְלֹא נִזְהָרוּ בָהֶם. לברוק המלח שמה נמצא בהם קצת פרוי חמץ: (מא) מִתֵּר לְאֶכְלֵם. דאף (מג) אם היה בהמלח קצת חמץ ובלעו מהם, נחבטל קדם הפסח⁶⁵ ושוב אינו חוזר ונעור⁶⁶: (מב) בְּפֶסַח. ואם היו מנחים בכלי של חמץ בציר שנעשה על-ידי המלח, יש אומרים שאפילו מנח שם זמן מועט פדי שיתן על האור ונתחיל להתית⁶⁷, (מג) יש לו דין כבוש על-ידי זה⁶⁸, ועל-פן אם היה פן יומו מבליעת החמץ, (מד) או שהנה קלות הרבה כדרך שמולחין בשיר לזמן מרבה, אסור מה שפנתה בתוף הציר נדמה שלמפלה מן הציר (מה) אינו בכלל כבוש⁶⁹. (מו) ויש אומרים שאף בזה אינו אסור אלא אם-כן ישנה מעת-לעת בתוף הציר (מז) וגם יהיה מליח הרבה, (מח) ובמקום הפסד יש לסמוך להקל במה שנעשה קדם פסח: (מג) בְּמִים בְּפֶסַח. אכל קדם פסח אין להתמיר אף לבתחלה, (מט) אף אם היה הכלי פרוימו מבליעת החמץ, דהא צונן הוא. ואף לדעת המחמירין בסעיף-קטן הקורב דבציר הייצא על-ידי מליחה נחשב ככבוש אף בזמן מועט, הלא (נ) פרוי שרוי במים, המים מבטלין פת הציר. ומכל מקום בפסח נאסר דאסור

שער הציור

(ג) מגן-אברהם: (ג) ש"ך וטגן-אברהם לרינא וחקי-עקב ושי"א: (ד) עין במחצית-השקל בשם חט"ד-משה שפועד דאפלו אם לא נמצא שום פרוידי על המסנתה פס"ן אסור, דאפשר שהיו פרוידין ונמחו כחוף המים בפסח: (ה) דקמחא לן בעלמא דמשערין בבלח: (ו) מגן-אברהם: (ז) מגן-אברהם בשם הלשק"א: (ח) פרוידיים: (ט) חקיעקב ושאר פוסקים: (י) חקיעקב ושי"א. והנה אפלו נכבש במים פס"ן, דבכבישה לא שייך בדרך-כש [אחרונים]: (יא) ט"ז ביורה דעה סימן קה ומגן-אברהם וחקיעקב ושי"א. ועין בחקיעקב שפועד עוד טעם להקל, דסתם פליטת פלים של חמץ הוא משה⁶⁴, דאין רגילין להשתמש בו חמץ בשפע ומבטל קדם הפסח, ואין לאסור בדיעבד אלא אם-כן נשתמש בו חמץ בהפלי בשפע ושתה נכבש מלוח הרבה, דכח הפלח משוי לה להטעם לשבח אף אחר מעת-לעת, וצריך ששים לבטלו ואין במה שבתוף הכלי ששים נגד פל הכלי: (יב) אחרונים: (יג) מגן-אברהם ודעת הפרשה, ודמור בזה מדין כבוש הנזכר מקדם, דשם על-ידי מעת-לעת נעשה לפגם, מה שאין כן בזה: (יד) דהו משוי לה לשבח: (טז) מגן-אברהם ושי"א: (טז) חקיעקב ואלוה רבה ודעת הש"ך: (יז) דאי לאו כ"י. על-ידי הפעולות נעשה לפגם וכ"ל. רק חכי המלות הרבה משוי לה לשבח: (יח) חיי-אדם, ובפרט לפי מה שכתב החקיעקב דהם פלי-חמץ שאינו משתמש בו בשפע אינו אסור מה שנכבש בו קדם הפסח: (יט) אחרונים: (כ) מגן-אברהם ושי"א:

